

19.09.2022

Група № 13

Урок № 5

Тема уроку: «Слово і контекст; залежність значень слова від контексту»

Мета уроку: формування в здобувачів освіти компетентностей комунікативно доцільно й виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях. Навчання засобами мови пізнавати світ, облаштовувати гармонійне співіснування в ньому, зберігати й передавати культурні набутки, виражати емоції й почуття, розв'язувати життєві проблеми.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 4 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*

2. **«Лінгвістична розминка» доповніть речення:**

- Сукупність слів нашої мови, її словниковий склад вивчає...
- Розділ науки про мову, що вивчає лексичне значення слів, їх походження та вживання називається...
- Основною одиницею мови є...
- Словник, який розкриває лексичне значення слова називається...
- Розділ науки про мову, що вивчає стійкі сполучення слів називається....
- Дібрати синоніми до слова мислити
- Слова, які звучать однаково, а лексичне значення має різне називається...
- Дібрати синоніми до слова воля
- Словник, що розкриває походження слів називається...

3. **Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):**

Слово — мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу (*Він бачив, як з літер склалися слова, і дивувався дуже (Панас Мирний)*).

Контекст (лат. — тісний зв'язок, з'єднання) — уривок тексту із закінченою думкою, який дає змогу точно визначити смисл окремого слова або виразу, що входять до цього лінгвістичного оточення.

Конкретне значення багатозначного слова виявляється в контексті, тобто в сполученні його з іншими словами. Правильно побудований контекст усуває багатозначність слова і, отже, не породжує двозначності. У кожному окремому контексті багатозначне слово вживається з якимись одним значенням. Одне із значень багатозначного слова є прямим, а всі інші — переносними. Пряме значення для слова є первинним, а переносні значення вторинними. Сприйняти слово в єдиному потрібному зараз значенні допомагає контекст.

4. Виконайте **вправу 3 до § 4 з підручника О. Авраменка для 10 кл.**

5. Виправте лексичні помилки, відредагувавши текст.

- 1) Весь день на протязі тижня йшов дощ.
- 2) Всякий учень повинен добре вчитись.
- 3) У тебе яка година?
- 4) Котре місце ви зайняли в змаганні?
- 5) Чим ти працюєш на заводі?
- 6) На протязі тижня
- 7) Дати вірну відповідь
- 8) Перевертати сторінки
- 9) Відкривати двері
- 10) Переслати по пошті
- 11) Без двадцяти десять
- 12) Любий учень
- 13) Ні в якому разі
- 14) Прийняти міри
- 15) Являюється учнем школи
- 16) Здати іспити

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.

19.09.2022

Група № 13

Урок № 6

Тема уроку: «Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність»

Мета уроку: формування в здобувачів освіти навичок слововживання; розвивати вміння вибирати потрібне слово; виховувати висококультурну мовну особистість; володіння інформацією про норми словосполучуваності; доречне вживання слова.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 4 у базовому підручнику: *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с.*
2. **Законспекуйте матеріал до уроку (основне):**

Лексична сполучуваність

Лексична сполучуваність – це здатність слів поєднуватися один з одним. Розуміти, поєднуються слова чи ні, нітрохи не менш важливо, ніж знати їх значення.

Слова можуть не поєднуватися в силу декількох причин.

- По-перше, вони можуть бути несумісні за змістом: чорне сонце, холодний вогонь, не поспішаючи поспішати.
- По-друге, обмеження можуть накладатися граматиною: ходжу дихати, добре мій.
- Нарешті, на з'єднання слів впливають їх лексичні особливості: ми можемо сказати найкращі друзі, але не найкращі вороги.

Порушення лексичної сполучуваності також веде до мовним помилок.

Найчастіше помилки виникають з трьох причин:

Плутанина у вживанні синонімів. Далеко не завжди синоніми можуть входити в одні і ті ж словосполучення. Візьмемо, наприклад, синоніми довгий, довготривалий. Ми можемо сказати довгий день, але не довготривалий день.

Неправильне вживання багатозначних слів. Часто багатозначні слова в одному зі своїх значень легко входять у різні словосполучення, в той час як в іншому значенні можуть поєднуватися лише з небагатьма словами. Наприклад,

слово **глибокий** у значенні «який має велику глибину» легко поєднується з усіма словами, відповідними за змістом:

- **глибокий колодязь;**
- **глибоке озеро;**
- **глибоке море;**
- **глибока річка і т. д.**

Однак у значенні «досяг межі, повний, досконалий» це слово має вже обмежену сполучуваність: можна сказати пізно вночі, але не **глибоко** вдень, в **глибокій** старості, але не в **глибокому** дитинстві.

Контамінація, або змішування зовні схожих словосполучень. Поширеними прикладами контамінації є змішання словосполучень:

- **відігравати роль і мати значення;**
- **задовольняти вимоги і відповідати потребам і т. д.**

Щоб уникати подібних помилок, необхідно використовувати «Словник сполучуваності слів *української мови*».

3. Виконайте **вправу 4 до § 4 з підручника О. Авраменка для 10 кл.**

4. Відредагуйте речення: Я вибачаюся за своє запізнення. 2. Завдяки хворобі Сергій відстав у навчанні від своїх однокласників. 3. Вулицю давно збираються висвітлювати.

5. Укажіть недоліки у вживанні слів у поданих реченнях. Запишіть правильний варіант.

1. Школярам доручили прибрати шкільний двір. 2. Кожному гостеві нашого закладу подарували пам'ятний сувенір. 3. Молоко дуже корисливе для дитячого організму. 4. Ми зайняли перше місце на конкурсі. 5. На сьогодні вітається креативна творчість. 7. Підкорювати вершини заради свого власного успіху. 8. Освоюючи природу, людина несла негативний вплив на неї. 9. Підводячи підсумок, хочеться зауважити, що всі прагнуть говорити правильно і красиво.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.